

LBRIS

We know
books

Homer

ODISEEA

repovestire de Rodica Chiriacescu

METEOR
PRESS

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Prolog	15
Peșitorii petrec în palatul lui Ulise din Ithaca și îi jefuiesc avutul	26
Telemah în fața adunării poporului	30
Telemah în vizită la Nestor și Menelau	36
Peșitorii se pregătesc să-l ucidă pe Telemah la întoarcerea acestuia în Ithaca	46
Ulise pleacă de pe insula nimfei Calypso	48

Ulise și Nausicaa	58
Ulise la regele Alcinous	66
Ulise povestește primejdiile prin care a trecut	82
Ulise la ciconi și lotofagi	82
Ulise pe insula ciclopilor. Polifem	86
Ulise pe insula lui Eol	96
Ulise la lestrigoni	99
Ulise pe insula vrăjitoarei Circe	101
Ulise în împărăția sufletelor morților	111
Întoarcerea lui Ulise în Ithaca	134
Ulise la porcarul Eumeu	142
Întoarcerea lui Telemah în Ithaca	151
Telemah la Eumeu. Ulise îi dezvăluie lui Telemah cine este cu adevărat	161
Ulise pleacă la palat în chip de cerșetor	170
Ulise și Penelopa	182
Ulise ucide peștorii	190

Ulise îi dezvăluie Penelopei cine

este cu-adevărat	202
Sufletele pețitorilor în împărăția lui Hades	207
Ulise la Laerte	210
Cetățenii din Ithaca se răscoală, dar zeița Atena îi sfătuiește să se împace cu Ulise	212
Epilog	217

Prolog

Într-o vreme în care zeii coborau neștiuți printre oameni croindu-le căile vieții, fiind stăpâni pe soarta acestora, în Înaltul Olimp avu loc nunta zeiței Thetis, cea cu picioare de argint, cu muritorul Peleu, regele mirmidonilor. Ca să se răzbune că nu fusese invitată la ospăț, Eris, zeița discordiei, năvăli nevăzută în sala banchetului și aruncă pe masă un măr de aur din Grădina Hesperidelor¹, care avea gravat pe coaja lui inscripția „Celei mai frumoase”.

¹ În grădina mitică a Hesperidelor (nimfe ale amurgului), aflată, potrivit vechilor greci, în vestul Mării Mediterane, creștea pomul cu mere de aur, asigurând, după câte se

Cele trei mari zeițe – orgolioasa Hera, soția preputernicului Zeus, războinica și înțeleapta Atena, născută din capul tatălui ei, Zeus, cât și frumoasa Afrodita, zeița dragostei și a frumuseții – se luară la ceartă, fiecare considerând că acel măr² i se cuvenea în mod firesc.

Niciunul dintre invitați, temându-se de consecințe, nu dori să facă o asemenea alegere, așa că zeițele cerură sfatul lui Zeus, care refuză și el să le fie arbitru. Luând mărul, acesta i-l dădu lui Hermes și îi spuse să le ducă

spunea, nemurirea celui care le mânca. Pomul fusese dăruit Herei de Gaia, zeița Pământului, la nunta acesteia cu atotputernicul Zeus. Merele de aur, dar și frumoasele nimfe, erau păzite de Ladon, dragonul cu o sută de capete. Astăzi expresia „grădina hesperidelor” se referă, în sens metaforic, fie la farmecele iubirii (nimfele ispitindu-i pe muritori nu numai cu frumusețea lor încântătoare, dar și cu merele de aur din grădina lor), fie la un loc extrem de bine păzit, în care se află o comoară la care este imposibil să ajungi, fie la tărâmul existenței și fericirii eterne.

² Până azi s-a păstrat expresia „mărul discordiei” cu sensul de „cauza neînțelegerii sau a dușmăniei dintre două sau mai multe persoane”.

pe zeițe la frumosul Paris, care își păștea turmele pe muntele Ida, fiul lui Priam, regele puterniciei și bogatei cetăți Troia – sau Ilion, cum i se mai spunea –, ceea ce el încă nu știa³.

³ Însăpăimântați de prezicerea oracolului că fiul care li se va naște va provoca distrugerea Troiei, Paris este părăsit de părinți pe povârnișul muntelui Ida, unde, găsit de un păstor, va fi crescut în casa acestuia, devenind și el păstor. Când ajunse la vârsta bărbăției, întrecându-i pe toți cei de seama lui prin frumusețe și putere, înfruntând și biruind fiare și tâlhari, i se spuse Alexandru („Învingătorul”). Trăind în mijlocul pădurilor, el se îndrăgosti de frumoasa nimfă Oenone, fiica fluviului-zeu Cebren, dăruită de Rhea (soția zeului titan Cronos, mama celor șase principali zei olimpicieni – Zeus, Poseidon Hades, Demeter, Hera, Histia) cu darul prezicerii și de Apollo cu priceperea de a vindeca muritorii. O răpi și o duse la stâna lui, unde trăiau fericiți. Cu toate că Paris nu voia să-i asculte spusele, nimfa îi prezise că va veni ziua în care o va părăsi, fugind cu o străină, ceea ce va provoca un groaznic război, în timpul căruia el va fi rănit și numai ea l-ar putea vindeca. Mergând la Troia pentru a duce taurul cerut de Priam ca sacrificiu, și învingând cu ocazia întrecerilor sportive toți adversarii, este recunoscut de sora lui, Cassandra, și de mama lui, Hecuba,

LBRIS

We know
books

*Paris oferă „mărul discordiei” Afroditei,
considerând-o cea mai frumoasă*

Fermecat de frumusețea Afroditei, Paris nu luă în seamă făgăduiala Herei de a-i dărui putere și bogăție, nici pe aceea a Atenei de a-l înzestra cu inteligență; el alese promisiunea Afroditei de a-i oferi o soție la fel de frumoasă ca ea.

Cele două mari zeițe se mâniară cumplit, iar Afrodita, ținându-și promisiunea, îl îndrumă spre cetatea Micene, unde se afla Elena, „cea mai frumoasă dintre muritoare”, după cum ne spune Homer, soția regelui Menelau.

Acesta îl primește și îl cinstește pe el și pe tovarășii săi ca pe niște oaspeți de seamă.

Dar, profitând de absența lui Menelau, care plecase pentru câteva zile în Creta, având unele treburi

și va fi primit cu bucurie de tatăl și de frații săi. Prezicerea nimfei se va adeveri, deoarece, spre sfârșitul războiului, fiind rănit de săgeta înveninată a lui Filoctetes, el se va întoarce la Oenone, dar aceasta, rănită de trădarea lui, va șovăi să-i acorde ajutorul cerut și va interveni prea târziu. După unele versiuni ale mitului, cuprinsă de remușcări, va muri împreună cu el pe rug.

de rezolvat acolo, Paris o încântă cu vorbe dulci pe Elena, a cărei inimă, străpunsă de săgeata lui Eros, fiul Afroditei, nu rămăsese nesimțitoare la frumusețea tânărului prinț troian, și o ia cu el, ducând-o la Troia, provocând toate nenorocirile care urmară, căci răzbu-narea grecilor va fi cruntă.

Eroii de pe tot întinsul Greciei, împreună cu oștile lor, i se alăturară lui Menelau, și, conduși de Agamemnon, fratele acestuia și rege peste toți regii Greciei, vor asedia timp de nouă ani Troia, până când aceasta, în cel de-al zecelea an, va fi arsă din temelii și prefăcută în cenușă.

Un rol important în cucerirea cetății îl va avea Ulise/Odiseu, eroul *Odiseei* lui Homer. Șiret, isteț și inteligent, va fura statuia zeiței Pallas-Atena (Paladiu)⁴,

⁴ Statuia zeiței Pallas-Atena, numită și Paladiu (sau Paladion), care, potrivit legendei, căzuse din cer atunci când Ilos ceruse binecuvântarea zeilor pentru a construi cetatea, era protectoarea Troiei, încât, după spusele oracolului, aceasta nu putea fi cucerită câtă vreme statuia se mai afla în templul din cetate.

care se afla în templul din Troia ca ocrotitoare a cetății, provocând panică în rândul troienilor, îl va aduce pe Filoctetes cu a cărui săgeată otrăvită va fi ucis Paris și, după planul lui, va fi construit acel atât de înșelător dar – calul de lemn⁵ –, ducând la victoria finală a grecilor și cucerirea Troiei.

Pe când flăcările înalte până la cer mistuiau cetatea, corăbiile aheilor, întinzându-și pânzele albe ca aripile unor pescăruși uriași, se îndreptară, mânate de vânturi prielnice și de osârdia vâslașilor, spre patria lor.

⁵ Calul de lemn sau calul troian, cum i se mai spune, acel dar înșelător lăsat troienilor de greci, a devenit astăzi o expresie sugestivă păstrată din Antichitatea greacă și folosită atunci când un plan perfid este pus la cale pentru subminarea din interior a pozițiilor adversarului. Celebrul citat al lui Vergiliu *Timeo danaos et dona ferentes* (Mă tem de danai (greci) chiar și atunci când aduc daruri), atribuit profetului Laocoon, avertizează că este necesar să fii suspicios și prudent în fața unor aparente gesturi prietenoase sau oferte „prea” binevoitoare, deoarece acestea ar putea ascunde intenții răuvoitoare sau posibile situații periculoase.

Greu fusese de înduplecat șiretul Ulise/Odiseu să ia parte la expediție, părăsind Ithaca lui dragă și pe Penelopa, iubita lui soție, care tocmai îi dăruise un fiu, pe Telemah. Și era de înțeles. Alăturându-se celor ce plecau la luptă într-o asemenea expediție primejdioasă, nu știa dacă își va mai revedea vreodată meleagurile natale și pe cei dragi.

Iar atunci când, după zece ani, dorul fierbinte îl zorea să ajungă cât mai repede acasă, să-și îmbrățișeze soția și fiul, soarta potrivnică îl puse în fața unor grele încercări, făcându-l să mai îndure încă multe neazuri și să treacă prin numeroase și cumplite primejdii. Căci ura neostoită a lui Poseidon, mânios că îi orbise fiul, pe ciclopul Polifem, îl urmări continuu pe întinsul mărilor, ridicându-i mereu alte stavile în drum până când își pierdu toate corăbiile și toți tovarășii, iar el, după amarnice peripeții, ajunse pe insula nimfei Calypso, care, îndrăgostindu-se la nebunie de el și dorind să-l ia de bărbat, îl ținu captiv șapte ani.

În cele din urmă, în ce de-al optulea an, datorită Atenei, care continua să-l sprijine, zeii se îndură de el.

Înțeleapta zeiță se duse chiar la tatăl ei, preaputernicul Zeus, și îi spuse:

– Toți eroii ahei s-au întors la casele lor, chiar dacă unii au pribegit mai mult sau au avut parte de o soartă crudă, la fel ca Agamemnon ucis mișelește de soția lui Clitemnestra și amantul ei, Egist, doar iscusitul Ulise, mistuit de dorul de patriei și de cei dragi este ținut captiv pe insula nimfei⁶ Claypso⁷, deoarece aceasta s-a

⁶ Nimfele, creații ale mitologiei vechilor greci, erau zeități ale naturii reprezentate adeseori ca niște tinere fecioare; ele întruchipau frumusețea și puritatea izvoarelor, măreția pădurilor, a mării, a întregii naturi. Înzestrate cu harul profeției, puteau stârni pasiuni puternice, atât în rândul muritorilor, cât și al zeilor. În funcție de locurile unde își aveau sălașul, ele se numeau *nereide* (în mare), *naiade* (în apele dulci), *oreade* (în munți), *oceanide* (în ocean), *driade* (în copaci, mai ales în stejari, considerat arbore sfânt, închinat lui Zeus).

⁷ Calypso, fiica titanului Atlas, cel ce ține în spate bolta cerească (sau, după alții, Pământul), îndrăgostită la nebunie

îndrăgostit de el și nu vrea să-l lase să plece. Oare inima ta, mărite stăpân, nu se înduioșează văzând suferința adâncă a celui care te-a cinstit mereu și ți-a adus jertfe bogate pe altare?

Iar Zeus, recunoscând adevărul rostit de înțeleapta sa fiică îi răspunse:

– Cum aș putea să uit istețimea aceluia fiu al lui Laerte care o întrece pe a tuturor celorlalți muritori? Numai fratele meu, Poseidon, continuă să-l urmărească cu multă ranchiună și l-ar fi ucis desigur, dacă n-ar fi știut că noi, ceilalți zei, îl prețuim și avem grijă de viața lui. Dar cred că de-acum trebuie să-l ajutăm, iar Poseidon va fi nevoit să-și potolească neostoita ură.

Atunci Atena bucuroasă îl rugă:

– Trimite degrabă pe Hermes, mesagerul tău la nimfa Calypso, iar eu mă voi duce să-l încurajez pe

de Ulise, pe care voia să-l ia de soț, promițându-i chiar nemurirea, trebuie să se supună voinței zeilor. Ea rămâne un simbol de iubire necondiționată.

Telemah și să-i spun că e timpul să dea dovadă de curaj plecând să-și caute părintele pentru a fi demn de faima acestuia.

Totuși Poseidon, mânat de o pizmă nestinsă împotriva eroului, îl va face să rătăcească încă doi ani pe întinsul mărilor.